

Czolem! Sokoli!

VIII zlot sokoli w Katowicach 70 lat nieustającej pracy dla Polski

Zawsze wierni

Historia „Sokoła” to historia już trzech pokoleń. Jak każda — ma swoje świetne karty i jak każda — i ona przypomina czasy zatrzymania się w rozwoju czy nawet cofania. I jak każda historia — służy ona dziś kierownikom „Sokoła” dając im doświadczenie i możliwość uniknięcia błędów poprzedników przy budowie swojej części gmachu Wielkiej Polski.

Wszystkie pokolenia, zgodne wysiłki wielu, wielu nieraz cichych i skromnych, dziś już zapomnianych pracowników złożyły się na wczoraj, dziś i jutro „Sokoła”.

Przez karty jego historii przebiega się ciągle, przylgają wszystkie inne idea pracy dla Polski. To jest i zostanie na zawsze najpiękniejszą tradycją polskiego „Sokoła”.

I dziś na progu Złotu Katowickiego nie wiemy jakie będą przyszłe losy, jaki będzie dalszy rozwój „Sokoła”. Wiemy tylko, że zawsze będzie wierny swoim ideałom.

Historię „Sokoła” można ująć w trzy okresy: pierwszy do wielkiej wojny, drugi — to czasy wojenne i wreszcie trzeci — to rozwój i działalność w wolnej Polsce.

Pierwsze kroki

Gdy po upadku powstania 1863 r. cała Polska ogarnęła przynębia i martwość, we Lwowie 1866-tym roku powstaje myśl utworzenia Polskiego towarzystwa gimnastycznego, wzorowane go na „Sokole” czeskim. Starania zalegalizowania organizacji prowadzono jednocześnie z ćwiczeniami. Wreszcie 25 marca 1867 r. odbyła się pierwsze zebranie, które wybrało pierwszy wydział (zarząd) w osobach dr. Józefa Millera — prezes, Jana Al. hr. Fredro — zastępca, Jana Dobrzańskiego, Klemensa Zukotyńskiego, Ludwika Goltentala i Jana Zaplachte. Tych ludzi należy uważać za założycieli „Sokoła”.

Następne lata, aż do 1875 r. — to borykanie się z trudnościami wewnętrznymi, finansowymi i zewnętrznymi. „Sokół” bowiem stojący na gruncie narodowym, lecz silnie akcentujący swoją aparytywność, był początkowo ostro zwalczany zarówno przez partie socjalistyczne, jak i przez stronnictwo demokratyczne (protoplasta Stronnictwa Narodowego). W walce z tymi wszystkimi trudnościami, najbardziej odznaczali się: drugi prezes „Sokoła” Dobrzański, naczelnik Durski i wiceprezes Zuliński.

Sokół w zaborze austriackim

Dalej nastąpił z kolei lepszy okres i już w 1884 r. „Sokół” znalazł się we własnym gmachu przy ul. Zimorowicza, a jednocześnie Idea Sokola wychodziła po za Lwów i znajduje odzwierciedlenie w całej Polsce. W 1884 roku powstają pierwsze gniazda w Stanisławowie i Tarnowie, w 1892 r. 23 gniazda zaboru austriackiego tworzą „Związek Polskich Towarzystw Gimnastycznych Sokolich w Austrii”.

Pod jarzmem niemieckim

Równoległe z zaborem austriackim przystępują do pracy Polacy z pod panowania niemieckiego. Pierwsze gniazdo sokole powstaje w 1885 r. w Inowrocławiu, w roku następnym w Bydgoszczy i Gnieźnie, w 1894 pierwsze gniazdo na Śląsku we Wrocławiu, następnie w Bytomiu i w Katowicach. W 1893 założono „Związek Sokolów Wielkopolskich”, by w 1895 objąć już organizację całe Niemcy, licząc w niej 26 gniazd. Związek zmienił nazwę na Związek Sokolów Polskich w Państwie Niemieckim. Pierwszym prezesem był Władysław Rabiski; wielkie zasługi położyli Chrzanowski i Gładysz.

W zaborze rosyjskim

Ruch sokoli zaczął się w zaborze rosyjskim dopiero w 1905 roku, gdyż do tego czasu w ogóle

wszelkie stowarzyszenia były zabraniane przez rząd rosyjski. W dniu 7 listopada z inicjatywy p.

Malczewskiego założono pierwsze Gniazdo w Warszawie, zaś 29 lipca 1906 r. powstaje Związek i dru-

ŚLADEM JEDWABNIKÓW

WYŁĄCZNE PRAWO STOSOWANIA WŁÓKNI MORWOWYCH DO WYROBU ZWIJEK PAPIEROSOWYCH ZASTRZ. U. PAT. Nr. 5034

Sokół żeński przv pracv W szkole silnych charakterów powstają zastępy Sokolic

Granatowy mundur o amaryntowych wylogach, sokole piórko przy czapce, postać wysportowana, tchnąca zdrowiem i tężyzną — to typ sokolicy.

Typ, który się już wytworzył — typ kobiety, która uprawia sporty dla swego zdrowia, a nie dla rekordomanii. Typ kobiety, która nie traciła w sporcie ani swych wartości intelektualnych, ani swej kobiecości — umie pozostać sobą.

Jest to objaw tym zdrowszy, że jak dotychczas „Sokół” żeński rozwijał się przy „Sokole” męskim, a mimo to nie tracił swego odrębnego, kobiecego charakteru.

Zdając sobie jednak sprawę, że praca w sokolstwie żeńskim musi także być zorganizowana, by mogła w pełni się rozwijać, grono zasłużonych sokolic podjęło ostatnio trud utworzenia Wydziału Związkowego Sokolic przy Przewodnictwie Związku.

Dopiero wtedy „Sokół” zacznie obejmować żywiołowo kobiety w Polsce, które zdają sobie już dziś doskonale sprawę z wartości organicznego i zahartowanego organizmu tak dla nich samych jak i dla przyszłych pokoleń.

Wtedy dopiero rozwiną swą działalność już nie tylko na terenie większych skupisk gniazd sokolic, ale wszędzie, gdzie będą istniały gniazda żeńskie, sekcje kulturalno - oświatowa, P. W. i W. F. czy też pośrednictwa pracy. Oto w gniazdach powstaną biblioteki; kierownictwo będzie rozporządzało instruktorami, które będą mogły przeprowadzić kursy dokształcające, ogólne, czy też zawodowe.

Czytaliśmy już ostatnio w prasie, że powstała I Sokola Drużyna Ratownicza. Gdy sokolstwo żeńskie będzie zorganizowane, powstaną takie drużyny na terenie całej Rzeczypospolitej, powstaną i drużyny ratownicze samochodowe i samolotowe i t. p.

Sokolice będą miały także możliwość przejścia kursów ścisłych kobiecych, jak np. wychowanie niemowląt, czy opieki nad dzie-

ciem, higieny domu, racjonalnego odżywiania i t. p.

Wówczas to, zważywszy, że „Sokół” jest jedną z istniejących u nas organizacji, która każdej z nas Polek odpowiada, bo wyrosła z troski o przyszłość naszego Narodu i z naszego ducha — jesteśmy skłonni przypuszczać, że obejmie ona kiedyś wszystkie kobiety polskie.

Bo sokolstwo rozumiało od początków swego istnienia, że zdrowie fizyczne i tężyzna jednostki jest nie tylko profilaktyką w dziedzinie medycyny, ale jest szkołą silnych charakterów, tak bardzo

potrzebnych w życiu społecznym. I umiało znaleźć rozwiązanie tak trudnego w życiu bogatej natury słowiańskiej problemu zachowania indywidualności jednostki, przy równoczesnym zorganizowaniu karnych szeregów sokolic.

Wynika to z samego ducha idei sokolej, gdzie tężyzna i sprężystość fizyczna są środkami w wychowaniu społecznym tak jednostek, jak i całych pokoleń.

I w tym leży cała wartość i wieczna aktualność Związku Sokolstwa Polskiego.

Wanda Witkowska

MEBLE KUPIONE U P. MORAWSKIEGO PRZETRWAJĄ KILKA POKOLEŃ CHMIELNA 41 róg Marszałkowskiej

Program VIII Złotu Sokolstwa Polskiego w Katowicach

NIEDZIELA, 27 CZERWCA:
Godz. 6.00 Nabożeństwo w kościele katedralnym św. Piotra i Pawła dla zawodników.

7.30 Hala wystawowa, ul. Kościuszki: Początek zawodów gimnastycznych.

8.00 Stadion w Chorzowie: Początek zawodów lekkoatletycznych.

8.30 Boisko policyjne i kolejowe, ul. Bankowa: Początek zawodów w grach.

8.30 Sala M. O. W. F., ul. Raciborska: Początek zawodów zapasniczych i w podnoszeniu ciężarów, oraz dalszy ciąg zawodów bokserskich.

9.00 Strzelnica małokalibrowa Związku Rezerwistów w Katowicach-Ligocie: Zawody strzeleckie.

9.00 Boisko przy hali wystawowej, ul. Kościuszki: Zawody łucznicze.

9.30 Basen Miejski w wylotu ul. Raciborskiej (Bugłowizna): Zawody pływackie i w piłkę wodną.

11.00 Ul. Kościuszki obok boiska Pogoń — start i meta: Zawody kolarskie.

15.00 Przystań wioślarska na Przenizy Mysłowice: Zawody kajakowe.

14.00 Boisko M. O. W. F. (Pogoń), ul. Kościuszki: Próby ćwiczeń złotowych.

17.15 Boisko Miejskiego Ośrodka

W. P. (Pogoń): Zbiórka Sokolstwa do pochodu, celem złożenia wienca na płycie Powstańca.

17.30 Wymarsz ul. Kościuszki, pl. Miarki, ul. Kochanowskiego, Dworcowa, Mielęckiego, ul. i pl. Marszałka Piłsudskiego, ul. 3-go Maja na plac Wolności.

18.00 Złożenie wienca przez Sokolstwo pod pomnikiem Powstańca śląskiego na placu Wolności. Po złożeniu wienca orkiestra „Sokoła” Kieleckiego wykona marsz VIII Złotu Wschodopolskiego kompozycji Stanisława Krzyżanowskiego, po czym nastąpi uroczyste wręczenie marszu prezesowi Związku. Powrót przed Teatr ul. Sokolską, Mickiewicza, pl. Marszałka Piłsudskiego.

19.45 Przyjazd sztafety sokolic kolarskiej z innych dzielnic, z adresem do Dzielnic Śląskiej na pl. Marszałka Piłsudskiego przed teatrem.

19.00 Teatr im. Wyspiańskiego, pl. Marszałka Piłsudskiego: Akademia sokola. Program podadzą osobne afisze.

21.00 Sztuczny Tor ŁyżwiarSKI, ul. Bankowa: Tańce regionalne i narodowe przy świetle reflektorów i sztucznych ogniów.

22.00 Gmach Wojewódzki, w salach recepcyjnych, ul. Jagiellońska: Raut sokoli, urządzony przez Magistrat miasta Katowic.

WTOREK, 28 CZERWCA:
Godz. 5.30 Boisko M. O. W. F. (Pogoń): Próby ćwiczeń odrębnych Dzielnic.

swój barwny strój na szary mundur żołnierza, by na wszystkich frontach świata krwią swoją potwierdzić prawo Polski do istnienia i niepodległości.

Znają „Sokolów” legiony Piłsudskiego, Bajorczy, „Żelazna Brygada”, z „Sokoła” wyszedł gen. Józef Haller. W formacjach gen. Dowbór. Musnickiego nie zabrakło również sokolów. Najliczniej zaś zasilili sokoli armię polską we Francji, stanowiąc jej trzon i najbardziej wartościowy element.

W 1918 r. w obronie Lwowa sztandar „Sokoła” Macierzy „został je odznaczony. W powstaniach wielkopolskich i śląskich wielu sokolów znalazło śmierć.

W czasie najazdu bolszewickiego w 1920 roku sokoli jedni z pierwszych stanęli do apelu, zdolni do broni, poszli na front, starzy zapelnili szeregi Straży Obywatelskiej i Straży Kolejowej. 10.000 sokolów amerykańskich przyjechało do Polski z „Błękitną Armią”.

„Sokół” dobrze spełnił swój obowiązek.

Połączenie trzech zaborów

Po wojnie Sokoli wrócili do pracy w terenie. Pierwszą troską było połączenie rozbitych dotąd organizacji dzielnicowych. Z inicjatywy dr. Biegi ustanowiono komisję międzyzwiązkową, mającą na celu ustalenie nowej organizacji „Sokoła”. Nowy statut został zatwierdzony w listopadzie 1920 roku i w grudniu zjazd delegatów trzech związków wybrał tymczasowy zarząd z prezesem Bernardem Chrzanowskim, wiceprezesami: Biegą i Czarnikiem na czele. Przystąpiono do wydawania „Przeglądu sokolego”, a od 1924 r. „Przewodnik Gimnastyczny Sokół” stał się organem Związku.

Nowa organizacja

Dawny Związek Małopolski podzielony został na dwie dzielnice sokole: Małopolską z siedzibą zarządu we Lwowie i Krakowską z siedzibą w Krakowie. Związek w państwie niemieckim podzielono

na trzy dzielnice: Wielkopolską z siedzibą w Poznaniu, Pomorską w Grudziądzu i Śląską w Katowicach. Resztę Polski obejmuje dzielnica Mazowiecka.

Gniazda na ziemiach niemieckich jednoczą się w Związku Polskich Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Niemczech. „Sokół” we Francji nosi nazwę Dzielnic VII we Francji. (W Polsce jest 6 dzielnic). W Czechosłowacji gniazda sokole są zrzeszone w Związku Polskich Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Czechosłowacji. Do Związku należą 7 gniazd. Również z „Sokołem” amerykańskim utrzymuje się nadal serdeczne stosunki i wyraża nadzieję, że w przyszłości delegacje przyjeżdżają na wszystkie zloty dzielnicowe.

Praca w terenie

W roku 1922 odbył się jubileuszowy zlot Dzielnic Małopolskiej we Lwowie i t. zw. Pożegnalny Dzielnic Wlkp. w Poznaniu, w 1923 roku Dzielnic Krakowskiej w Cieszyńcu, w następnym roku Dzielnic Mazowieckiej w Wilnie i Pomorskiej w Bydgoszczy, w 1925-tym Dzielnic Mazowieckiej w Warszawie. Na zlocie 1925 roku, na który przybyła wyjątkowo „Sokoła” Ameryki i delegacji trzech związków słowiańskich, utworzono Związek Sokolstwa Słowiańskiego, składający się z 4-ech związków sokolic: czechosłowackiego, jugosłowiańskiego, rosyjskiego na emigracji i naszego. Celem Związku jest praca w kierunku zbliżenia wszystkich narodów słowiańskich. W 1927 r. odbył się jubileuszowy zlot we Lwowie, w 1929-ym zlot w Poznaniu.

Ku jasnej przyszłości

Równoległe do tych zewnętrznych widocznych dla szerokiego ogółu wystąpień „Sokoła” wprowadzona została we wszystkich gniazdach twarda praca nad stworzeniem nowego typu człowieka sokola - Polaka.

Dziś w dniu złotu katowickiego, na nową, jasną drogę „Sokoła” polskiego składamy serdeczne ne. Szczęść Boże!

J. Korycki.

Walasiewiczówna i Wajsówna — chlubny lekkoatletyki Polskiej.

7.30. Tor wyscigowy, wylot ul. Kościuszki (Brynów): Zbiórka Sokolstwa i delegacji do raportu.

8.30. Raport i przegląd.

9.00. Pontyfikalna Msza św. polowa, celebrowana przez J. E. ks. Biskupa St. Adamskiego — okolicznościowe kazanie.

10.30. Pochód ulicami.

15.30. Boisko M. O. W. F. (Pogoń): Publiczne popisy Sokolstwa: a) ćwiczenia młodzieży męskiej i żeńskiej,

b) ćwiczenia wspólne wolne druhen,

c) ćwiczenia odrębne Dzielnic Śląskiej na Poręczach,

d) ćwiczenie gości,

e) ćwiczenia wspólne wolne druhen,

f) ćwiczenia wolne druhen (druhen Gulaszewskiej),

g) ćwiczenia odrębne Dzielnic,

h) Sztafeta druhen 4x60, zastępy Dzielnic,

i) ćwiczenia na przyrządach i pokazy sportowe mistrzów,

j) sztafeta druhen 4x75 (drużyny Dzielnic).

D odrębny występ Dzielnic Śląskiej.

Zakończenie Złotu.

NOWY ŁAD

Chcesz wiedzieć prawdę o Ruchu Narodowo Radykalnym, zaprenumeruj „Nowy Ład”.

Prenumerata kwart. zł. 2.20, dla prenumeratorów „ABC” zł. 1.50.

Adres Admin. i Red. Al. Jerozolimskie 8a, m. 11. Konto P. K. O. 10666.